

onzen Heiland in den hemel konden terugvinden; maar zulk een voorstelling zou geheel onjuist wezen. Ongetwijfeld trad er scheiding in, maar een scheiding eeniglijk voor de zielebare gemeenschap. De vleeschwording die in Nazareth zich inzette en in Bethlehem zichtbaar te voorschijn trad, viel met Jezus opvaren ten hemel, wel voor onze waarneming, doch in 't minst niet voor ons geloof weg. In zijn lichamelijke gestalte is onze Heiland na zijn hemelvaart eeniglijk nog aan enkele zijner apostelen verschenen, met name aan Paulus op den weg naar Damascus en aan Johannes op het eiland Patmos. Voor de schare der geloovigen daarentegen hield de zichtbare gemeenschap op, en ze keert eerst terug bij het ingaan in het Vaderhuis, of ten slotte bij de wederkomst van den Christus ten oordeel.

Maar die scheiding gaat niet door voor het geloof. De geestelijke geloofsgemeenschap is door Jezus opvaren ten hemel niet voor ons verbroken, en daarom spreekt Jezus hemelvaart ons niet van een verbroken van de geestelijke gemeenschap met onze Verlosser, maar eeniglijk van 't auiten en tijdelijk afbreken van de zichtbare gemeenschap, die hij zich hier in zijn vleeschwording wist toe te eighen; doch tegenover dit afbreken van de oorspronkelijke gemeenschap, die in de geboorte uit Maria grondvest was, trad na Jezus hemelvaart, de geestelijke saamleving met den Christus in de plaats; een gemeenschap die niet van ons, maar van den Christus uitging, en hierin zich verheerlijkte, dat hij ons zocht, ons geestelijk aan zich vastkleefde, en ons sinds een gemeenschap met den Zoon des menschen ervaren en genietten doet, die zelfs nog verre uitgaat boven wat de apostelen, vóór de ure der scheiding, in Galilea en Joden van den omgang en het samenzijn met den Zoon Gods genoten hadden.

Het is na Jezus hemelvaart niet een soberder, maar veel meer een veel rijker gemeenschap met den Zoon Gods en den Zoon des menschen geworden, dan ooit in Galilea of Judea door de jongeren genoten was.

Ge ervaart dit aan uw eigen zielebevinding. Lees en herlees wat de Evangelisten u van den omgang der discipelen met Jezus vertellen, en ge vindt er op verre na niet in terug wat ge zelf, sinds uw geloof in u wakker werd, uit het saamleven met uw Verlosser u hebt voelen toevoelen.

Allengs, hoe meer het geloof zich in u ontplooiën mocht, zijt ge gekomen tot een geestelijke saamleving met uw Heiland, dat elken dag opnieuw u bezielt en koestert, tot een zieleverkeer met uw Verlosser, zoals ge in de Evangelien niet dan bij hooge uitzondering tusschen de discipelen en hun Heiland bespieden kondt.

Dit zieleseizoen met den Christus komt niet bij alle geloovigen even sterk uit. En wat nog veel meer zegt, het openbaart zich van meet af op verre na niet zoo doordringend en aangrijpend, als bij rijpere geloofsontwikkeling en op meer gevorderden leeftijd. Wel komt 't voor, dat reeds bij zeer jonge kinderen deze gemeenschap met Jezus wonderbaar doorbreekt, en vooral kan men dit waarnemen bij kinderen die reeds zeer vroeg wegsterven. Maar in den regel ontplooit zich deze gemeenschap met den Zoon Gods eerst na rijpere geloofservaring. Doch hoeveel hier ook afwaaft, de uitkomst is toch in den regel, dat bij rijpere geloofservaring de gemeenschap van den geloovige hier op aarde met zijn Heiland die aan de rechterhand Gods is gezeten, steeds klaarder, aldoor helderder wordt, en ten slotte zich een beslag op ons legt, dat het saamleven met onzen Heiland dagelijksche zielegenieting wordt, en in elk gebed terugkeert en opnieuw genoten wordt.

We willen daarom niet beweren, dat telken keere als we in ons gebed den naam van Jezus invoegen, als de grondslag, waarop ons gebed verhooring inwacht, het gemeenschapsgevoel met Jezus even bezielt en innig is. We kunnen, zwakke geestelijke menschen als wij zijn, het vormelijke in ons gebed volstrekt niet altoos noch geheel te boven komen, maar de neiging tot zulk een zielegemeenschap doet toch 't geloof in ons opwaken, en zalig is doch eeniglijk de gebeds-ure voor ons, waarin we zonder beperking of stoornis, de levende gemeenschap met onzen Verlosser op ons voelden inwerken en ervaren hoe volzalig ze ons maakt.

Paulus en Johannes geven ons hiervoor den toon aan. De lichamelijke, de vleeschelijke gemeenschap met hun Heiland nam straks ook voor deze beide apostelen een einde, en wat in heilige openbaring zich voor hen ontloot en in het apostolaat hen verrijkte, is en blijft uitzondering. Maar wat doorgaat en steeds zelfs intensiever en inniger wordt, is die wondere gemeenschap met onzen Jezus, die bijna aan een herhaalde nederdaling van Jezus hier op aarde doet denken.

Naar zijn uitwendige gestalte is de Christus van deze aarde ten hemel opgevaren, en is hij in glorie geest aan de rechterhand des Vaders. In zoover is hij dan ook voor ons onwaarneembaar en aan onze gemeenschap onttrokken. In die klare verschijning is Jezus daarboven, en zijn wij, zoolang wij nog op aarde zijn, van hem gescheiden. Maar aan die lichamelijke verschijning is de Christus niet gebonden. Hij is de zoon van Maria, en alzoo in 't vleesch verschenen, en in die vleeschelijke verschijning geniet hij thans de heerlijkheid, gezeten als hij is aan de rechterhand des Vaders. Maar geestelijk gaat die gebondenheid niet door.

Hij leeft daarboven om voor ons te bidden. Hij bekommert zich om ons. Hij zoekt ons en trekt ons als op naar Boven; maar juist dat optrekken naar Boven sluit in zich zijn nederdalen tot ons op aarde, en wel zulk een nederdalen tot ons, waardoor hij ons bereikt, tot in ons innerlijk zieleleven kan indringen, en nu, naar zijn Goddelijke alomtegenwoordigheid, de rijke genieting van hem bij ons te ontwaaien, in die ziel doet invloeden.

Hij leeft voor ons, hij laat niet af van het gebed dat hij voor ons opzendt, maar juist dat zieleinnig bidden voor ons leidt tot een gemeenschap met ons innerlijk leven, dat van zelf een wezenlijke aaneensluiting tengevolge heeft, en ons de heerlijk gewaardwording doet ervaren, alsof onze Heiland van Boven tot ons ware nederdaald, in onze aardse levensbestaan was ingedrongen, en ons reeds hier op aarde de geestelijke verrijking van zijn gemeenschap genietten deed.

Eerst waar het zoo ervaren mag worden, is er nederdaling van Jezus tot ons, en komt 't ten slotte tot inwonning van den Christus in ons verborgen zieleleven. Ons hart wordt dan een tempel, en in het heilige der heiligen van dien geestelijken tempel ontwaart we dan gedurig een realiteit van zielegemeenschap, die vrucht is eenzijdig van ons trekken naar Jezus, en anderzijds van Jezus indringen in ons verborgen zieleleven.

Het gaat hier om een zalig mysterie. Niet, alsof we niet ook met den Vader in teedere zielegemeenschap konden raken. Zelfs in het Onze Vader spreekt zulk een zielegemeenschap zich uit. Maar toch, zoolang we die gemeenschap met den Vader op zichzelf en buiten Jezus genietten, is en blijft het een meer uitwendige religie, die zich veelal in hoofdzaak richt op onze uitwendige levensbehoeften. En de keer hierin komt veelal dan eerst, als de gemeenschap met den Vader de zalige vrucht is van de voorafgaande en inleidende gemeenschap met den Verlosser.

Dit zou niet zoo zijn, indien alle nawerking en heugenis van onze zonden reeds geheel in ons ware te niet gedaan. Doch dit is bij niemand zoo. Veleer verdiept en verinnigt zich het zondebesef in evenredigheid van de rijker ontplooiing van ons geloof. En daartegenover nu hebben we telkens opnieuw behoefte aan het zalige der Verzoening, dat alleen in de gemeenschap met onzen Heiland ons toekomt, in ons indringt, en ons verleidert.

En is dan eenmaal door die indringing van den Christus in ons verborgen zieleleven, de verzoening realiteit in ons gevormd, zodat we iets van 't zalige als in ons opkomend ervaren, dan gaat de inwerking van den Zoon op ons zieleleven, ongemerkt en vanzelf ook op ons saamleven met den Vader over, en wordt ons in en door den Christus een rijkdom van geestelijk leven met den Vader ontdekt, dien de uitwendige aanbieder nimmer gesmaakt heeft.

En dit is nu het wondere hierin, dat al zulks niet van ons tot den Christus, maar van den Christus tot ons uitgaat, zodat hij leeft om voor ons te bidden en ons in dat bidden hemelvreugd doet toevoelen.

Dr. A. K.

Amsterdam, 3 Mei 1918.

Onder de weinige neutrale landen is er wel geen, waarvan de positie zoo moeilijk en zoo gevaarlijk is als van ons land. Terwijl de drie Skandinavische rijken in het Noorden evenals Spanje in het Zuiden op de uiterste grenzen van Europa liggen, betrekkelijk ver van het gevechtsterrein, deelt Nederland met Zwitserland het weinig benijdenswaardige lot, dat we als 't ware midden tusschen de oorlogvoerende Mogendheden liggen ingeschoven en daarom elk oogenblik gevaar lopen, dat de eene of de andere groep dezer Mogendheden ons dwingen wil onze neutraliteit prijs te geven. Zelfs is de positie van Nederland in dit opzicht nog gevaarvoller dan van Zwitserland, niet alleen omdat ons land door zijne rijke koloniën en groote koopvaardijvloot veel begeerlijker bezit voor een groote Mogendheid is dan het betrekkelijk arme en van de zee geheel afgesloten Zwitserland, maar ook omdat uit strategisch oogpunt het bezit van ons land van veel grooter betekenis zou wezen, zoolw voor Engeland om het Duitse leger in den rug te kunnen aanvallen, als voor Duitsland om van onze havens uit Engeland te kunnen bestoken. Terwijl de buitenlandse pers zich dan ook weinig met Zwitserland bezighoudt, en zoover ze over dit land zich uitlaat, het meest op welwillenden toon doet, ja het Zwitsersche volk zelfs gaarne prijst om de strikte onzijdigheid, die zijn Regeering in acht nam, om de goede diensten, die het in menig opzicht aan beide oorlogvoerende partijen bewezen heeft en vooral om de gastvrijheid aan de geïnterneerde soldaten betoond, — heeft dezelfde buitenlandse pers voor ons Nederlandische volk weinig anders dan afkeuring en verachtmaking overgehaald. Niettegenstaande Nederland veel grooter leger op de been had te houden en veel zwaarder oorlogsschuld had te dragen dan Zwitserland, om zijn onzijdigheid te handhaven, en niettegenstaande ons volk niet enkele duizenden talen geïnterneerden, maar heel den stroom der Belgische vluchtelingen gastvrij ontving, zonder daarvoor ook maar eenige schadevergoeding te willen ontvangen, was de dank, dien we daarvoor ontvingen, al zeer luttel. Hoe lang hield de leugen niet aan, dat we, toen Duitsland in België inviel, onze grenzen voor het Duitse leger geopend hadden; hoe bitter werd het ons niet kwalijk genomen, dat we, toen we nog overvloed hadden, niet mee wilden doen aan de uithongeringpolitiek van Engeland en eerlijken handel ook met Duitsland bleven drijven; hoe werden we zelfs in Amerika, waarop we ons vertrouwen hadden gesteld, niet over den hekel gehaald, omdat we, in plaats van aan de zijde der voorvechters voor het 'recht en de vrijheid der kleine natien' mee op te trekken, als Ruben, verkozen tusschen de stallingen te blijven zitten, om te hooren naar de bliatingen der kudde? En al mocht de Duitse pers het niet zoo gortig maken in haar oordeel over Nederland, als de Fransche, Engelsche en Amerikaansche pers, toch was ook bij deze pers meer klacht dan waardeering te vinden voor de wijze, waarop ons Nederlandische volk voor het recht om zijn eigen weg te gaan, opkwam.

Het mag daarom wel een wonder heeten, dat Nederland tot dusverre nog aan het gevaar ontkwam om tegen wil en dank in den oorlog te worden meegesleept. Hoe dikwijls dat gevaar reeds bedreigd heeft, en hoe weinig het soms gescheeld had, of al de ellende van den krijg zou ook over ons land gekomen zijn, weet wellicht de Regeering alleen. Maar in de laatste maanden nam dit gevaar toch een veel ernstiger karakter aan, en in de week, die achter ons ligt, scheen het zelfs een oogenblik, alsof de onweersbui, die reeds zoo lang dreigde, losbreken zou. De ruwe geweld daad der Ententemogendheden, die op onze koopvaardijvloot beslag legden om ze voor hun eigen belang te gebruiken, was een zoo krenkende aantasting van ons recht, dat een kreet van verontwaardiging in heel ons land opging. We voelden den smaad, daarmede ons aangedaan, te dieper, omdat wanneer we niet een kleine, machteloze natie waren geweest, maar een groot en sterk volk met een talrijk leger en een strijdvaardige oorlogsvloot, noch Engeland noch Amerika het gewaagd zouden hebben tegen onzen wil over onze schepen te beschikken.

En alsof de maat der rampen daarmede nog niet volgenomen was, kwamen nu, eerst geheimzinnige aanduidingen in de Pers, daarna de openlijke verklaring van den Minister van Buitenlandse Zaken, dat ons nieuwe moeilijkheden dreigden, ditmaal van onze Oosterbuurman, die meende dat we onze neutraliteit te zeer ten bate van de Entente-Mogendheden hadden prijs gegeven en daarom eischen stelde, waardoor de toestand zeer ernstig geworden was. En al is er sindsdien eenige ontspanning gekomen, zodat de hoop is, dat het geschil niet tot een conflict zal worden verscherpt, toch heeft ons volk zeer bange oogenblikken doorgelief en was het alsof we reeds aan den rand van den afgrond waren gekomen, waarbij we geen andere keuze zouden hebben, dan den sprong in de diepte te wagen.

Wat de naaste toekomst voor ons land en volk brengen zal, weten we niet. Of het doel van de oorlogvoerende Mogendheden is, ook Nederland te dwingen partij te kiezen en daarmede over ons volk, dat niet anders dan den vrede begeert heeft, al de ellende van den oorlog te brengen, is een vraag, die wij niet beantwoorden kunnen. Voor ons volk zou oorlog met welke van beide groepen der oorlogvoerende Mogendheden dan ook een der ergste rampen wezen. In zijn sympathieën voor de oorlogvoerende Mogendheden is ons volk verdeeld en het zou evenmin als geheel met beziening vóór Duitsland tegen Engeland, als vóór Engeland tegen Duitsland te velde trekken. Van een heilige geestdrift als waarmede onze vadersen tachtig jaar den strijd volhielden om vrijheid van godsdienst en geweten te handhaven tegenover een tyranniek despot, zou geen sprake wezen, want noch Engeland noch Duitsland is het in dezen strijd om de religie te doen. Zelfs de beziening, waarmede Italië, Servie en Rumenië ten oorlog trokken om hun land uit te breiden en wat stamverwant is bij hun volk te voegen, zou bij ons ontbreken, wij Nederland naar geen uitbreiding zijner grenzen haakt en volkomen tevreden is met de erve ons geschonken. Het zou een oorlog wezen, die noodgedwongen ons werd opgelegd en waarbij we vooruit zouden weten, dat hoe de afloop ook wezen mocht, niet alleen het bloed onzer zonen zou vloeien, rouw over tal van gezinnen zou gebracht worden, onze dorpen en steden verwoest zouden worden, maar we ook of onze nationale afhankelijkheid of het bezit onzer koloniën zouden verliezen.

Zorgeloos ga daarom niemand de toekomst tegen, ook al zal voor ditmaal, naar we hopen en bidden, de onweersbui weer afdriften zonder dat de felle bliksem-schicht insloeg in ons huis. De toestand is ernstig en zal in de toekomst ernstig blijven. Niet alleen, omdat bij het voortduren van den oorlog de nood aan levensmiddelen nog veel meer dan thans zal nijpen gaan en de honger ons knaagen zal in het ingewand, maar omdat telkens nieuwe spanningen zullen voorkomen, die plotseling tot een gewelddadige explosie kunnen leiden, waarbij geen beleid onzer Regeering ons meer redden kan. Wie daarmede niet rekent in zijn eigen leven, in het leven van zijn gezin, ook in zijn leven voor God, zou toonen den ernst der tijden niet te verstaan. Maar bovenal drijve de ernstige toestand, waarin we verkeeren, ons volk uit tot gebed tot dien God, die allen ons volk bewaren en redden kan. Wat de Psalmddichter van Israël zong:

Schoon de Mogendheden
Snoode ontwerpen smeden,
God belacht hun raad, —

is nog waar. De vraag is niet, wat deze of gene Mogendheid tegen ons land beaardslagt, maar wat God de Heere over ons volk besloten heeft. Zijn raad alleen zal bestaan. In een der hachlijkste oogenblikken van ons volksbestaan, toen alles verloren scheen, heeft onze Prins Willem geantwoord op de vraag: op wiens hulp hij nog rekende, dat hij een verbond had gesloten met den machtigsten Potentaat der potentaten. Indien dat verbond door ons volk gehandhaafd wordt, zal het niet beschaamd uitkomen, wat de toekomst ons ook brengen moge.

Een tweetal vragen.

Een onzer lezers vraagt ons, met welk recht we in ons vorig hoofdstuk Timotheus den Dienaar des Woords te Ephese noemden.

Ons antwoord daarop is, dat uit den eersten zendbrief van den Apostel Paulus zelf blijkt, dat Timotheus, toen de Apostel hem dezen brief schreef, te Ephese werkzaam was, en wel op last van den Apostel. De Apostel schrijft toch in I Cor. 1:3: 'gelijk ik u vermaand heb, dat gij te Ephese zoudt blijven, als ik naar Macedonië reisde, zoo vermaan ik u nog.' Wel merken onze Kantteekenaars hierbij op, dat Timotheus niet, zoals sommigen meenen, tot bisschop van Ephese was aangesteld om daar voor goed te blijven, want dat Paulus hem later beval naar Rome te komen, maar dat hij als Evangelist een tijdlang te Ephese vertoefde moest, vooral om de dwaalleeraren te wederstaan, die in de gemeente waren ingeslopen; maar nog daargelaten dat het beroep op II Tim. 4:21 niet afdoende is, omdat dit alleen een gelegenhedsbezoek geldt, doet de vraag of Timotheus als Evangelist of als Dienaar des Woords te Ephese werkzaam was, er ook weinig toe. De Evangelisten waren evenals de Apostelen Dienaren des Woords, en als de Apostel aan Timotheus allerlei voorschriften geeft, hoe de gemeente moet worden ingericht, dan ziet dit bepaald op

de gemeente van Ephese, waar Timotheus als Dienaar des Woords optrad. De polemiek van onze Kantteekenaars gaat tegen de voorstelling, die men reeds bij Eusebius in diens Kerkgeschiedenis kan vinden en ook bij andere schrijvers uit de oudheid voorkomt, dat Timotheus door Paulus tot bisschop van Ephese zou zijn aangesteld. En wanneer men dit woord neemt in den zin, dien de Roomsche Kerk aan dit woord hecht, dan is deze voorstelling zeker niet juist. Want zulke bisschoppen kent het Nieuwe Testament niet.

Een tweede vraag, die niet gesteld werd maar aanleiding van een onzer artikelen, maar waarom een verschillende wijze van uitdrukking van enkele predikanten aanleiding gaf, is deze, of het juist is te spreken van het 'lijk' van den Heere Jezus of van diens 'gestorven lichaam'.

Wat de afleiding betreft, bestaat er tusschen beide woorden eigenlijk geen verschil. Lijk beteekende oorspronkelijk niet een dood lichaam, maar een levend lichaam, evenals lijf. Het woord lichaam is niet anders dan een samstelling uit dit oorspronkelijke *lijk* en het oude *haam*, dat we nog over hebben in *hemd* en dat beteekent: *bekleedsel*. Later kreeg het woord *lijk* de betekenis van een gestorven lichaam, terwijl het woord *lichaam* de oorspronkelijke betekenis behouden bleef.

Maar al is er, wat de afleiding van het woord betreft, geen verschil, toch is er taalkundig wel een zekere nuancering tusschen een 'lijk' en een 'dood lichaam'. Onze Statenverzetters gebruiken het woord *lijk* nooit, noch in het Oude noch in het Nieuwe Testament, maar spreken altoos van 'doodde lichamen', hoewel het woord *lijk* toen reeds gebruikelijk was. Vermoedelijk geschiedde dit, omdat het woord *lijk* te veel een volksuitdrukking was, die voor den deftigen stijl zich niet leende. En al heeft het woord 'lijk' nu ook in den deftigen stijl wel burgerrecht verkregen, toch ligt in dit woord nog altoos iets, dat aan het schrikkelijke, het afschuwwekkende van den dood denken doet. Vooral in het woord 'lijklucht' komt dit uit. Men zal dan ook wel spreken van lijkverbranding en van buren, die een 'lijk' afleggen, maar men zal niet licht, van een doode, die ons lief is, sprekende, zeggen: dat is zijn lijk. Wat naar onze Statenverzetting Abraham zelde: laat mij mijn doode begraven, zou, wanneer hier stond: laat mij het lijk van mijn vrouw begraven de teerheid van uitdrukking missen. Reeds hierom is het niet aanbevelenswaardig van het 'lijk' van Christus te spreken. Daarbij komt, dat in onze vertaling van het Nieuwe Testament nergens bij Christus van zijn 'lijk' gesproken wordt, maar altijd van zijn 'lichaam', en al kan het oorspronkelijke Griekse woord beide beteekenen, toch houden we ons liefst aan het taalgebruik van onze Statenverzetters. Men vergeet daarbij ook niet, dat bij Christus, ook in den staat des doods, toch van geen 'ontbinding' of 'verderfing' sprake is geweest. Hij is waarachtig gestorven, maar naar het profetische woord van Psalm 16 heeft God niet toegelaten, dat zijn heilige de verderfing zou zien. Juist datgene wat wij met het woord 'lijk' aanduiden, heeft bij Christus dus niet plaats gegrepen.

Het kiesrecht der vrouw.

We verblijden ons, dat nu de vraag aan de orde kwam, of aan de vrouw het kiesrecht in de gemeente behoort geschonken te worden of niet, volmondig ons wordt toegestemd, dat de vrouw volgens de Schrift aan geen daad van de regeering in de gemeente mag deelnemen. Alleen, zoo merkte men op, is het deelnemen aan de verkiezing geen oefenen van een regeermacht. De verkiezing van de ambtsdragers door de gemeentelieden is niet anders dan een *aanbevelen* van geschikte personen voor het ambt aan den Kerkeraad. Want de Kerkeraad alleen benoemt en stelt in het ambt. Bovendien komt, zoo zegt men, naar het Gereformeerde Kerkrecht de regeermacht alleen aan den Kerkeraad, maar niet aan de gemeentelieden toe. Was de verkiezing der ambtsdragers een oefening van regeermacht, dan zouden de mannen, die niet in het ambt stonden, evenmin als de vrouwen mogen stemmen.

Gelijk we reeds vroeger opmerkten, schijnt deze opvatting ons niet overeen te komen met wat in onze Kerkenorde staat. Er is hier toch geen sprake van, dat de gemeentelieden een aanbeveling aan den Kerkeraad mogen doen, maar dat de Kerkeraad aan de gemeentelieden een dubbelgetal zal voorstellen, om het halve deel daarvan te verkiezen.

En dat deze opvatting ook weinig overeenkomt met wat onze grootmeester in het Kerkrecht, Voetius, geleerd heeft, is duidelijk. Voetius denkt er niet aan de regeermacht alleen aan den Kerkeraad toe te kennen en de gemeentelieden hiervan buiten te sluiten, maar maakt scherp onderscheid tusschen de algemeene regeermacht, (potestas regiminis) die aan de gemeente als geheel toekomt, en de bijzondere regeermacht, die alleen aan de ambtsdragers is geschonken. Tot deze algemeene regeermacht behoort nu volgens Voetius met name de verkiezing der ambtsdragers. En juist op dien grond nu, dat de vrouwen de regeermacht naar Gods Woord niet mogen uitoefenen, ontkent Voetius, dat de vrouwen aan de verkiezing der ambtsdragers mogen deelnemen. Hij stelt eerst de vraag: of en zoo ja, in hoeverre de zichtbare en georganiseerde Kerk mede gevormd wordt door de vrouwen? en antwoordt daarop: In mindere mate en met zekere beperking. Want gelijk zij, zoo goed als de mannen, de onzichtbare Kerk door een waar geloof saamstellen, zoo stellen zij ook evenzeer de zichtbare Kerk saam, wat betreft de

gemeenschappelijke verbintenissen, beloften, enz. Maar wat den organischen staat en de organische volkomenheid der Kerk aangaat, stellen de vrouwen haar niet in 't diere voege saam, dat bij haar ook zou berusten de macht van bestuur en rechtspraak, wat betreft de uitvoering, hetzij de *gemeenschappelijke uitvoering* door het stemmen en het openlijk uitbrengen van oordeelstellingen (waarbij Voetius verwijst naar Hand. 14:23, II Cor. 8:19 en I Cor. 5:4, waaruit blijkt, dat hij hiermede bedoelt het verkiezen der ambtsdragers) onverschillig of dit door een persoonlijk afvragen der stem, door het opteken der handen of door een luiden toeroep plaats heeft; hetzij de *bijzondere uitvoering*, welke alleen aan de dienaren en aan den kerkeraad toekomt, niet aan de gemeentelieden, en wel omdat de vrouwen niet tot herders, leeraars of ouderlingen kunnen verkozen worden. Het bewijs hiervoor vinden zoowel in de Apostolische praktijk als in uitdrukkelijke voorschriften I Cor. 14:34 en 35; I Tim. 2:11 en 12. (Pol. Eccl. Pars I, p. 33.)

Heel het betoog van Voetius, dat de vrouw aan de verkiezing noch passief noch actief mag deelnemen, grondt zich dus daarop, dat *beide* een daad van bestuur is. Niet alleen het gekozen worden in het ambt, maar ook het verkiezen tot het ambt. En deze verkiezing tot het ambt rekent hij tot deze regeermacht, die aan de geloovigen gemeenschappelijk is, in onderscheiding van de *bijzondere*, die alleen aan de ambtsdragers toekomt.

Zoo doet acht ter vraagstuk van het vrouwenkiesrecht een veel dieper gaand vraagstuk op. Een vraagstuk, dat de *gehele opvatting van ons Gereformeerd Kerkrecht* raakt. Is het toch juist, dat de *potestas regiminis*, de regeermacht, alleen en uitsluitend aan den kerkeraad toekomt, dan is daarmede een der grondpilen, waarop, volgens Voetius, ons Gereformeerd Kerkrecht rust, prijsgegeven.

We gelooven niet, dat dit zoo bedoeld is. Maar dan zij men ook voorzichtig met een argument, dat tot zoo ver strekkende gevolgen leidt.

„Slangen voorzichtigheid en duivenoprechtheid“.

Onder dezen pakkenden titel heeft Prof. Geesink de predikatie uitgegeven, die hij hield bij de bevestiging van Ds. J. C. Brusaard tot Dienaar des Woords in de Gereformeerde Kerk van Bloemendaal. En waar het van zelf spreekt, dat de schrijver onzer literaire kritieken niet zelf zijn werk aanbevelen kan, zij het mij vergund voor ditmaal de taak, hem zoo wel toebehoort, over te nemen.

Zeer gaarne nu bevel ik aan onze lezers deze predikatie aan! Ze is natuurlijk niet geschikt voor „leesproef“, maar ze is ten volle waard gelezen te worden, vooral door onze predikanten. Want wat hier geboden wordt is toch meer dan een eenvoudig woord, om een Dienaar des Woords in zijn nieuwe gemeente in te leiden. Prof. Geesink geeft in deze predikatie naar aanleiding van het bekende woord, waarmede Christus de discipelen uitruilt: *zijt dan voorzichtig gelijk de slangen en oprecht gelijk de duiven*, menigen kostelijken wenk voor den pastoralen arbeid, waarmede elk Dienaar des Woords winste kan doen. En ook hier blijkt weer hoe rijk het Woord van God is, wanneer men de kunst maar verstaat om uit die schatkamer oude en nieuwe dingen te voorschijn te brengen. Terecht tocht merkt Prof. Geesink op, dat hoe juist de tekening ook is, die ons bevestigingsformulier geeft van de wijze, waarop de Dienaar des Woords in de gemeente behoort te verkeerden, en hoe wel gekozen de trekken van dit beeld ook zijn, die vooral ontleend zijn aan de pastorale brieven, toch deze trek, die in het onderwys van Christus zelf voorkomt, daar ontbreekt. Het was daarom een uitnemende gedachte om op de les van levenswijze, die in dit woord van Christus zelf opgesloten zijn, bijzonder de aandacht te vestigen.

Het Heilige to na.

Evenals wij onlangs meenden te moeten opkomen tegen de wijze, waarop Johanna Breevoort in haar boek over de „vrijmaking der vrouw“ het gezag der Schrift aanrandde, is dit ook geschied door Ds. A. Rollos, predikant der Gereformeerde Kerk te Delfshaven, maar nu in een uitvoerige brochure, die onder den titel: *Het Heilige to na*, bij de Drukkerij Libertas te Rotterdam verscheen.

Op kalme en zakelijke wijze wordt hier uiteengezet, waarom de wijze, waarop Johanna Breevoort zich over de Heilige Schrift uitspreekt, te kort doet aan den eerbied, dien we aan het Woord van God 'schuldig zijn. Vooral omdat Johanna Breevoort als schrijfstert grooten invloed heeft en zij lid der Gereformeerde Kerken is, meende Ds. Rollos te meer geroepen te zijn tegen deze bedenkelijke uittalingen te moeten waarschuwen. Ook het beroep, dat Johanna Breevoort op Dr. A. Kuiper en Dr. Bavinck deed, alsof deze haar standpunt tegenover de Schrift zouden deelen, wordt op afdoende wijze door Ds. Rollos weerlegd. Ds. Rollos doet daarbij ten volle recht weervaren aan de kostelijke gaven, die aan Johanna Breevoort zijn geschonken en heel zijn betoog dient, zoals hij zelf schrijft, om Johanna Breevoort te overtuigen, dat haar ethisch-kritische opvattingen van de Schrift niet deugen. Moge zijn hoop, dat de schrijfstert haar Schriftbescherwingen aan een ernstige revisie zal onderwerpen, vervuld worden. Niets zou ons liever wezen, dan dat straks het vertrouwen, dat nu zoo diep geschokt is, weer hersteld zou kunnen worden. Dwalen is menscheijk, maar te volhard in de dwaling is uit den Boos.

Anonymiteit in de Pers.

Terecht is er van meer dan een zijde capite op gemaakt, dat de redacteur, die in de

Nieuw
nieuws
wat hij
vloed o
Kerk t
het ma
Dat
woonlij
zij door
maar d
gevalle
deze ni
men ed
door de
eentem
niet ste
perk op
tegensta
Onze
opzicht
onze ko
wanneer
medeard
De Wa
dering
tot wat
ding kan
dat wie
leven v
van zijn

De hu
zijn dan
schrijver
ontvange
het lach
kan een
kleine o
een zrus
hand is
half-sche
kreeft v
meer da
Maar
hebben,
dat zij
stichting
spottelijk
heden, d
gave een
zichtige
nezend i
sen. En
de liberal
zulke h
met geen
Gereform
daglicht
Bovena
dat deze
verrijpt.
Poortwa
ven, er m
der broed
een „poo
was het a
kwam, m
Openbari
der hel“ i
niet getui
den hoog
schuldij
verschijn
tuigt, dat
hel, heeft
„poortwa
king „poo
uitdrukke
scherts n
De bed
wacht voo
wachter w

In hartel
J. K. te M
H. S. S.
In en om
dapest. (B
K. J. Bosch

Boek van
onverhol
lijk van be
nu en dan
niet diverge
God, als la
van vlugge
volle recept
tevens krach
door vast w
uitkomend
der Schrift
waardoor
enel-innig,
voelen om
zachten en
de wijze v
willigen n
goed en sle
delen gesteld
Dit hande
vastig-even
ik met een
den sinw
zich zeve
doet nlij
mend, maar
der Pytha
dingen „i
der dingen
als iets and
aard van
oetact. Die
zich zelf o
van ons w
denkend ik
anders, dan
wegelijke
relaties, die
tieraad m
Van de w
niet-anders
dineerde v
zing de P
Hij, de Han
Gods volk te